

Juha Sinivaara

Hiitolan Kemppiset ja Tanniset

Hiitolassa 1600-luvulta 1900-luvulle

*Kiitän avopuolisoani Pirjoa ja veljeäni Jaria.
He ovat jaksaneet kuunnella jatkuvaa puhetta
kirjasta ja ovat antaneet arvokkaita neuvoja.*

Juha Sinivaara

Hiitolan Kemppiset ja Tanniset

Hiitolassa 1600-luvulta 1900-luvulle

© 2024 Juha Sinivaara

Kannen suunnittelu: Juha Sinivaara

Sisuksen taitto: Juha Sinivaara

Kustantaja: BoD · Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-8341-2

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Käytetyt asiakirjat	5
2.1 Kirkolliset asiakirjat	5
2.2 Maa- ja henkikirjat.....	6
2.3 Ajanlasku	6
3. Hiitola	7
3.1 Kempppisten ja Tannisten asuttamia kyliä.....	8
3.1.1 Kuoksjärvi.....	8
3.1.2 Haukkavaara	8
3.1.3 Kilpola	8
3.1.4 Alakokkola ja Yläkokkola	10
3.2 Hiitolan kirkko	10
3.3 Tilalliset ja tilattomat maaseudulla.....	13
4. Syntymästä hautaan	14
4.1 Syntymä.....	14
4.2 Kuolema Karjalan maaseudulla 1600–1800-luvuilla.....	14
4.3 Katovuosien kirous 1600-luvun lopun Suomessa.....	15
4.4 Suuret nälkävuodet: kamppailu selviytymisestä 1800-luvun Suomessa.....	17
4.5 Ruptuurisota 1600-luvun puolivälissä	18
4.6 Isonvihan aika 1700–1721	18
4.7 Hiitola Venäjän vallan alle	18
4.8 Lahjoitusmaa–ajan loppu	20
4.9 Lahjoitusmaatalonpoikien verotus	22
KEMPPISET	25
5. Kempppisen miespuolisten esi–isien reitti Hiitolaan	26
6. Kempppiset Hiitolassa 1600-luvulta 1900-luvulle	29
7. Alakemppilän tilahistoriaa	30
8 Sukutaulut	36
8.1 Kuoksjärven Kempppiset	36
8.2 Jaakko Kempppisen suku	43

8.3 Mauno Jaakonpojan sukuhaara	46
8.4 Pekka Jaakonpojan sukuhaara	61
8.5 Henkilöhakemisto Kuoksjärven Kemppiset	98
8.6 Kilpolan Kemppiset Pekka Kemppisen sukuhaara	112
8.7 Henkilöhakemisto Kilpolan Kemppiset.....	120
9. Alakemppilän isäntäluettelo 1754–1944	123
10. Yläkemppilän isäntäluettelo 1754–1943	127
TANNISET.....	131
11. Sukutaulut.....	132
11.1. Jaakko Tannisen suku.....	132
11.2 Henkilöhakemisto Jaakko Tannisen suku.....	212
11.3 Heikki Tannisen suku	236
11.4 Henkilöhakemisto Heikki Tannisen suku	248
12. Liitteet:	253
12.1 Kuvaluettelo	253
12.2 Kuolinsyyt	254
12.3 Polveutumiset.....	258
12.4 Etunimien suomennokset.....	270
13. Lähteet.....	271
14. Korjauksia ja muistiinpanoja.....	274

1. Johdanto

Edessäsi on yli neljäkymmentä vuotta sitten alkanut selvitys. Aluksi välineinä oli kynä, sinikantinen ruutuvihko ja alkuperäiset suurikokoiset kirkonkirjat. Sitten tulivat mikrofilmit, joista tutkittiin ja tiedot talletettiin tietokoneelle. Nykyisin tutkimus on helpottunut netin myötä, josta löytyy kirkonkirjat n. 1920-luvulle asti.

Tämä on toinen julkaistu Kemppisiä käsittelevä kirja, jota olen ollut tekemässä. Ensimmäinen oli Kemppisen suku Hiitolasta, Elämänvaiheita ja muistoja vuosilta 1900–2010, jonka teimme kahden serkkuni kanssa.

Tämä kirja käsittelee Hiitolan Kemppisiä ja Tannisia 1600-luvun lopulta 1920-luvulle. Kemppiset ovat äitini isän ja Tanniset äidin suku. Sukututkimuksen aloitin näistä suvuista vuonna 1984 Lakkautettujen seurakuntien arkistossa Mikkelissä.

Kirja on suunnattu etupäässä sukulaisille. Olen yrittänyt sisällyttää tähän jotain ihmisten elämästä, jotka ovat muovanneet sukujen kohtaloita, kuten syntymää ja kuolemaa. Sekä ajanjaksolle ominaisia vaikeita aikoja, kuten kato- ja nälkävuosia ja lahjoitusmaaoloja. Pääosissa on kuitenkin sukutaulut Kemppisistä ja Tannisista.

Toivon, että tämä toimii paitsi tietolähteenä, myös innoittajana tuleville sukupolville, jotka haluavat ymmärtää ja arvostaa juuriaan sekä niiden merkitystä osana sukuhistoriaansa.

Lahdessa 02.10.2024

2. Käytetyt asiakirjat

Tutkimus perustuu 1600-luvulta savu- tai arvioveroluetteloihin, joita Hiitolasta on vuosilta 1683–1696, sekä asukasluetteloihin / verorevisiokirjat, joita löytyy vuosilta 1724, 1753 ja 1764 sekä kirkolliset asiakirjat ja Vanhan Suomen papiston laatima väestöluettelo on vuodelta 1754.

2.1 Kirkolliset asiakirjat

Kirkollisia asiakirjoja ovat syntyneiden, vihittyjen ja kuolleiden luettelot sekä rippii- ja lastenkirjat ja muuttaneiden luettelot.

Syntyneiden luettelot vuosilta 1690–1916

Vanhimmissa syntyneiden luetteloissa mainitaan usein ainoastaan kastepäivä sekä lapsen ja isän nimi ja asuinpaikka. Hiitolassa löytyy myös äidin nimi alkuvaiheessa ja 1718–1725 vaihtelevasti, mutta 1725–1733 äitiä ei mainita lainkaan. Äidin ikä on merkitty vuodesta 1837.

Määräysten mukaan lapsi oli kastettava viimeistään kahdeksan päivän ikäisenä. Tämä osoittautui monesti mahdottomaksi. 1800-luvun puoliväliin asti syntyneiden luetteloista puuttui jopa 10–20 % syntyneistä. Usein merkitsemättä jätettiin kuolleen syntyneitä, tai kastamattomana kuolleet, sillä he eivät missään vaiheessa olleet seurakunnan jäseniä.

Vihittyjen luettelot vuosilta 1690–1914

Vihittyjen luetteloon merkittiin vihkiäika, morsiusparin nimet, sosiaalinen asema ja kotipaikat. Vihkimerkintä löytyy yleensä morsiamen seurakunnan luettelosta.

Kuolleiden luettelo vuosilta 1689–1949

Kuolleiden luettelossa mainitaan kuolin- ja hautauspäivä, vainajan nimi, sosiaalinen asema asuinpaikka ja vainajan ikä. Vanhimmissa luetteloista puuttuvat kuolinpäivät. Kuolinsyyt ilmestyivät Hiitolan luetteloihin 1760 luvun loppupuolella.

Rippikirjat vuosilta 1717–1920

Rippikirjaan merkittiin seurakuntalaiset kylittäin ja ruokakunnittain. Pikkuhiljaa niistä löytyi tietoja syntymä-, vihki- ja kuolinajoista sekä sosiaalisesta asemasta. Rippikirjoihin merkittiin myös kristinopin osaaminen ja lukutaito.

Lastenkirjat vuosilta 1830–1919

Lastenkirjoihin merkittiin alle rippikouluikäiset lapset. Rippikoulun käytyään heidät siirrettiin rippikirjaan. Hiitolassa lastenkirjaan merkittiin vanhemmat ja näiden lapset kylittäin ja perheittäin.

Muuttaneiden luettelot vuosilta 1848–1913

Muuttokirjat sisälsivät muuttajien nimet, muuttokirjan numeron lähtö- ja tulopaikan sekä viittauksen rippikirjan sivulle. Muuttokirjaan merkittiin muuttajan nimi syntymäaika ja -paikka, ammatti, asuinpaikka lähtöseurakunnasta, muuttokohde, viimeinen ehtoollisella käynti, konfirmointipaikka, kristinopin osaaminen, lukutaito, rokotus, kruunuveron maksaminen ja esteettömyys/esteellisyys avioliittoon.

2.2 Maa- ja henkikirjat

Vuonna 1727 laadittiin maakirja ja 1728 revisiokomission maakirja, sekä maakirjat vuosilta 1737, 1753 ja 1764. Vuonna 1764 ensimmäisen kerran kirjattiin kantatilojen numerot.

Vanhassa Suomessa henkikirjat alkavat vuonna 1818. Ne olivat muuta maata tarkempia, sillä niihin merkittiin vanhempien ja lasten ikävuodet. Viipurin lääniin sisältyi tähän aikaan myös Käkisalmen lääni. Noin vuonna 1870 asti talon asukkaat luetellaan nimeltä sekä ikätiedot, jotka eivät kylläkään aina ole oikein. Myöskin pikkulapset lueteltiin nimeltä, tosin vaimojen nimet puuttuivat leskiemäntiä ja poikien vaimoja lukuun ottamatta. Vuoden 1870 vaiheilla vaimojen nimet ilmestyvät henkikirjaan, mutta alaikäisistä lapsista merkittiin vain lukumäärä tytöt ja pojat erikseen. Samaan aikaan iän sijaan alettiin merkitä syntymävuoden kaksi viimeistä numeroa.

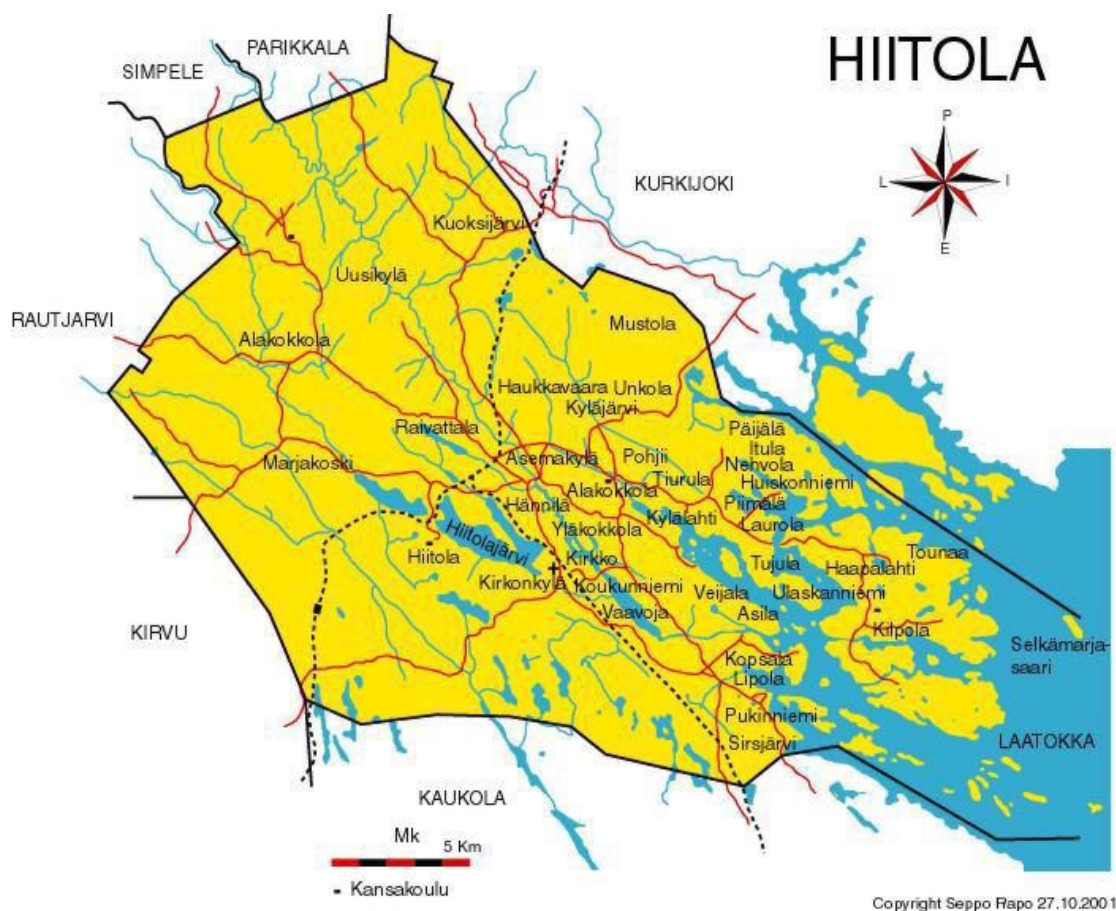
2.3 Ajanlasku

Ruotsin valtakunnassa siirryttiin Juliaanisesta kalenterista Gregoriaaniseen kalenteriin vuonna 1753, jolloin siirryttiin 17. helmikuuta siirryttiin suoraan maaliskuun ensimmäiseen päivään. Vanhassa Suomessa juliaaninen kalenteri oli käytössä aina vuodesta 1812 asti. Sen sijaan Venäjällä, johon Vanha Suomi kuului, Gregoriaaninen kalenteri otettiin käyttöön vasta 1921.

3. Hiitola

Hiitola sijaitsee pitävä pakkoluovutetulla alueella Venäjällä Karjalan kannaksella, Laatokan luoteisrannikolla. Hiitola (Tiurula) mainitaan jo Vatjan viidenneksen verokirjassa vuodelta 1500. Hallinnollisesti se kuului 1500-luvulla Kurkijoen suurpitäjään eli pogostaan. Vuonna 1610 Hiitolasta muodostettiin oma hallintoyksikkö, ja luterilainen seurakunta itsenäistyi omaksi kirkkoherrakunnaksi. Vuonna 1865 seurakunnan ja kunnan tehtävät erotettiin toisistaan, ja Hiitolasta muodostui varsinainen kunta.

Hiitolan alue laajeni vuonna 1721, jolloin Ilmee erotettiin Ruokolahdesta ja liitettiin Hiitolaan, kunnes vuonna 1897 Ilmee yhdistettiin Rautjärven kuntaan.

Kuva 1: Hiitolan kartta

3.1 Kemppisten ja Tannisten asuttamia kyliä

Hiitola oli tyypillinen karjalainen maatalouspitäjä, jossa oli 45 kylää; Kemppisiä asui ainakin Kuoksjärven, Haukkavaaran, Mustolan ja Kilpolan kylissä.

Kylien tiloja oli salopalstoilla ympäri pitäjää. Kuoksjärven kylän taloista osa oli rantakyläiden salopalstoilla.

3.1.1 Kuoksjärvi

Kuoksjärven kylä sijaitsi Hiitolaan luoteisosassa Kokkolanjoen (Hiitolanjoki) itäpuolella Kurkijoen rajalla. Kuoksjärven kylä jakautuu, ikään kuin kahteen puoliskoon, jokisivuun ja peräkylään. Kuoksjärvi muodostui 18 kantatilasta, jotka ajan kuluessa jakautuivat useampiin tiloihin.

”Hämäläisenlampi ja Ruiponlampi muodostivat ennen kaksiosaisen Kuoksjärven, mistä kylä on saanut nimensäkin. Tämä näkyy puhekielessä monikkomuodossa vielä 1930-luvullakin, kun puhuttiin Kuoksjärviissä käymisestä, Kuoksjärviin taloista tai pelloista jne. Hämäläisenlampi samoin kuin läheinen Ruiponlampikin ovat saaneet nämä myöhäissyntyiset nimensä kylän viimeaikaisen asutuksen mukaan.

Kuoksjärven kylän paikannimistölle on yleensäkin tunnusomaista se, että vaarat, mäet, lammet, notkot ja purot ovat saaneet nimityksensä sen mukaan, mitkä suvut milläkin tienoilla ovat asuneet, esim. Kemppisenmäki.”

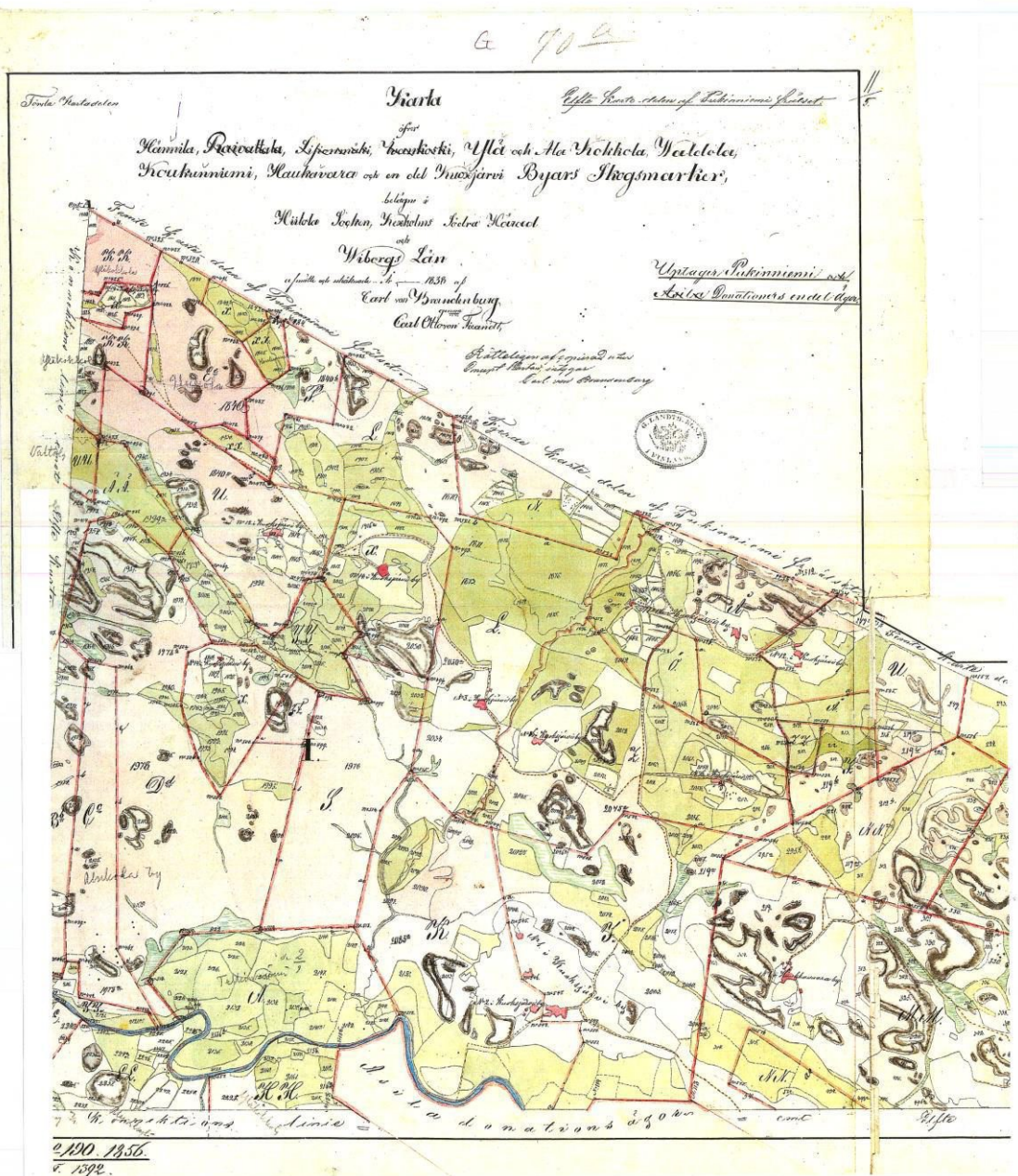
3.1.2 Haukkavaara

”Kylä sijoittui luoteesta kaakkoon Kokkolanjoen (Hiitolanjoen) suuntaan pitkulaisena ja rajoittui kaakossa Ivankoskeen ja luoteessa Kuoksjärven kylään. Lounaassa olivat Haukkavaaran rajalla Hännilän ja Raivattalan kylät.” Haukkavaarassa oli alkuaan 6 kantatila.

3.1.3 Kilpola

Yleensä puhutaan Kilpolan saaresta, mutta Kilpola on oikeastaan saaristo, jossa on kolmiosainen pääsaari ja pienempiä saaria lähes satakunta.

”Kilpolan pellot olivat vanhaa meren pohjaa, hedelmällistä savimultamaata, mikä jo sinänsä takasi niiden viljavuuden, lisäksi vaikutti Laatokan merellinen ilmasto kasvua edistävästi ja satoisuutta lisäävästi samoin kuin sekin, että kesähallat olivat kokonaan tuntemattomat.” Kilpolassa kantatiloja oli 24.

Kuva 2: Kuoksjärven kylän kartta vuodelta 1838. KA G70A11-5

3.1.4 Alakokkola ja Yläkokkola

”Alakokkola sijaitsi lähellä Hiitolan pitäjän maantieteellistä keskipistettä. Vanhastaan ei ole erotettu Ala- ja Yläkokkolaa, vaan on puhuttu vain Kokkolasta yhtenä käsitteenä; jako kahdeksi eri kyläksi on tullut lähinnä kirkollisten ja kunnallisten veronkantoasioiden myötä.” Alakokkolan kantatilojen määrä oli alkuaan 6, myöhemmin 10. Yläkokkolassa kantatiloja oli 7.

”Alakokkola kuului pitäjän viljavimpiin kyliin. Useiden talojen pellot olivat Kokkolanjoen rantapeltoja, muinaista Laatokan pohjaa, kivetöntä savimultaa.

Kylän pellot olivat suurelta osalta helposti muokattavaa ja viljavaa savimultaa, mutta oli myös jäykempiä savimaita, mitkä kuitenkin sopivat erityisesti rukiin viljelyyn.

Kokkolan kylien tienoo on varmaan asuttuna paikkana hyvin vanha, niin vanha, että sen vieressä virrannut jokikin sai nimensä tämän paikan mukaan. Luultavasti se on myös koko puheena olevan jokivarren ensimmäisiä asuttuja paikkoja.

Jokaisella talolla oli isojaon jälkeen salopalsta joko Virmoilla tai Kuoksjärven takana Kurkijoen ja Parikkalan pitäjien rajamailla. Muutamat pienten tilusten omistajat myivät ajan oloon pääkylässä olleet maansa pois naapureilleen ja muuttivat kokonaan salopalstoille, missä myös maat olivat viljavat, metsät hyvät ja viljelysalan laajentamiseen jatkuvat mahdollisuudet

Kokkolanjoen nimeksi on eräissä kartoissa samoin kuin maantieteellisissä sekä historiategisissä merkitty Hiitolanjoki, mutta se on myöhäissyntyinen.”

3.2 Hiitolan kirkko

Ensimmäinen varsinainen evankelisluterilainen kirkko rakennettiin v. 1625 Hiitolan järven kaakkoispuolelle. Myöhemmin rakennetut kirkot on sijoitettu samalle paikalle.

Toinen kirkko valmistui vuonna 1695. Kirkkoon saatiin kellot vuosina 1750 ja 1752. Kirkko sai lahjoituksina paljon myös muuta arvokasta esineistöä 1700-luvulla. Kirkossa oli pitkään käytössä istumajärjestys (penkkijärjestys). Kolmas ja viimeinen kirkko oli rakennettu 1795. Kirkko oli tasavartinen ristikirkko ja samantapaista kansanomaista tyyliä

Kirkon vuoden 1746 penkkijärjestyksen mukaan Kuoksjärven Kemppiset istuivat pääkäytävän rivillä 11 ja Haapalahden Tanniset rivillä 13. Kokkolan Tannisten paikka oli oikean sivulaivan rivillä 2.

Miehet ja naiset istuivat eripuolilla käytävää; ovelta katsottuna miehet oikealla ja naiset vasemmalla.

Kirja käsittelee Hiitolan Kempppisten ja Tannisten elämää 1600-luvulta 1900-luvun alkuun. Hiitola oli lähes kokonaan lahjoitettu donataareille 1710-luvulta 1800-luvun puoliväliin. Tilalliset elivät lampuoteina, tilan vuokraajina "omilla" tiloillaan.

Syntymää ja kuolemaa, kuolinsyitä sekä nälkä- ja katovuosia käsitellään omissa luvuissaan. Pääosassa ovat kuitenkin sukujen sukutaulut.

